

QYTETARËT PËR NDRYSHIM

PRILL - QERSHOR 2022 // CIVICAMOBILITAS.MK

BULETIN NR.13

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

PJESËMARRJA QYTETARE MUND TA DEMOKRATIZOJË VENDIN

Pjesëmarrja qytetare është një nga termat që është shfrytëzuar gjithnjë e më shumë kohët e fundit dhe i referohet përfshirjes së qytetarëve në vendimmarrje. Nuk është e rëndësishme nëse qytetarët marrin pjesë në atë proces si individë apo si grupe apo komunitete të organizuara, është e rëndësishme që procesi të jetë i hapur për kontributin e tyre. Organizatat qytetare janë ndër përkrahësit më të fuqishëm të konceptit të pjesëmarrjes qytetare. Është në përputhje me angazhimet e tyre themelore, përfshirja e qytetarëve joaktivë në aktivitetet e autoriteteve, pavarësisht nëse kjo bëhet në nivel kombëtar apo lokal.

Disa herë kam pasur rastin të jem pjesë e një procesi të hapur për konsultime komunale me qytetarët, falë Forumeve në bashkësi të themeluara në Maqedoni nga Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim. Një qasje e tillë e organizuar i ka treguar një numri të madh të qytetarëve se ata mund të jenë aktorë të rëndësishëm në vendimmarrje në nivel lokal. I bëri të ditur se mund të kenë fuqinë për të ndikuar në zgjidhjen e problemeve të tyre, u tregoi se nëse janë aktivë dhe nëse punojnë së bashku, mund të bindin autoritetet komunale për atë për çka angazhohen. Ky koncept, pjesëmarrja qytetare, i referohet fuqisë së qytetarëve. Megjithatë, vëzhgimet janë gjithashtu një pjesë e vlefshme e pjesëmarrjes së qytetarëve, pavarësisht nëse janë të qytetarëve si individë apo të organizatave civile. Çfarë tregojnë ata? Ato tregojnë nëse gjërat po shkojnë sipas planit; nëse aktivitetet e planifikuara zgjidhin problemet apo duhet të modifikohen; a ka mënyra më efektive për të zgjidhur problemet, në shtëpi apo në një vend tjetër; nëse...

Organizatat qytetare shpesh bëjnë vëzhgime të tilla, ato i quajnë hulumtime, analiza, studime, studime krahasuese. Baza për to janë shumë të dhëna të mbledhura sistematikisht me metoda të ndryshme.

Vëzhgime të tilla u dërgohen qytetarëve dhe autoriteteve për inspektim për t'u treguar se si është situata, ku mund të përmirësohet, kush është përgjegjës për atë etj. Natyrisht, mbetet e hapur pyetja nëse autoritetet i marrin parasysh këto vëzhgime dhe nëse i përdorin ato në punën e tyre, veçanërisht në proceset e planifikimit. Është dëm i vërtetë të mos përdorësh informacion nga të cilët mund të përfitojnë të gjithë.

Në këtë numër të "Qytetarëve për ndryshim", e tërheqim vëmendjen për disa vëzhgime të tilla. Qendra për menaxhim me njohuri i hulumtoi aftësitë digjitale të administratës shtetërore dhe publike; Organizata për banim dhe qiramarrës e ka analizuar situatën me strehimin e të rinjve, ndërsa Instituti për të drejtat e njeriut i ka hulumtuar temat aktuale - diskriminimin, bullizmin dhe gjuhën e urrejtjes mes nxënësve të shkollave të mesme dhe mësimdhënësve. Kjo është vetëm një pjesë e përmbajtjes që kemi përgatitur për ju.

Cilat janë përfitimet e pjesëmarrjes qytetare për individët, komunitetet, organizatat dhe shoqërinë? Ne të gjithë mësojmë përmes atij procesi, fitojmë më shumë njohuri, fitojmë autoritet, fuqi dhe aftësi për zgjidhjen e problemeve. Si qytetarë, ne komunikojmë, zhvillojmë marrëdhënie dhe aftësi për të vepruar dhe ruajtur ose ndryshuar kushtet.

Pjesëmarrja qytetare është një tregues i rëndësishëm i zhvillimit demokratik të një vendi, nëse do ta zhvillojmë dhe praktikojmë në masë të madhe varet nga ne.

Ju uroj lexim të këndshëm

Gonce Jakovleska
Koordinator kombëtar i
Civica mobilitas për IKO

Falënderojmë: Qendrën për menaxhim me njohuri, Organizatën për strehimin dhe banorët (ODS), Institutin për të drejtat e njeriut (IDNJ), Frontin subversiv dhe David Tasevski, SKUP, HERA, Olimpiadën Speciale, Shoqatën për turizëm dhe mikpritje dhe Lefkija Gajoska, OJQ Info Qendra, RCS Spektar nga Kriva Palanka dhe Zhaklina Cvetkovska, Qendra Prima - Shkup, Koalicioni Rural, Konekt dhe Viktor Mirçevski, "Megjashi" dhe E para dhe femër për mbështetjen dhe qasjen në informata gjatë përgatitjes së teksteve për këtë çështje. **Arkivi i fotografive:** MCMS, Civica mobilitas, Qendra për menaxhim me njohuri, Organizata për strehimin dhe banorët (ODS), Instituti për të drejtat e njeriut (IDNJ), Fronti Subversiv, SKUP, HERA, Olimpiada Speciale, Shoqata për turizëm dhe mikpritje, OJQ Infor Qendra, RCS Spektar nga Kriva Palanka, Qendra Prima - Shkup, Koalicioni Rural, Konekt, "Megjashi" dhe E para dhe femër.

TEMA
**PJESËMARRJA
QYTETARE**

Vendi lëvizë ngadalë në procesin e digjitalizimit të administratës publike

Procesi i digjitalizimit të administratës publike në vendin tonë ka nisur në vitin 2019 me futjen e Sistemit elektronik për automatizimin e procedurave administrative BPMS. Digjitalizimi i plotë i punës së institucioneve pritet të përfundojë në vitin 2024. Pyetjet që lindin në një situatë të tillë i referohen aftësive digjitale të punëtorëve të sektorit publik, sa i mundësojnë ato të kryejnë me sukses punën e tyre në zgjidhjen e nevojave të qytetarëve dhe personave juridikë në shoqëri dhe si të përmirësohen ato?

Hulumtimi “Rekomandime për përmirësimin e aftësive digjitale të shtetit dhe administratës publike në Maqedoninë e Veriut” të kryer nga Qendra për menaxhim me njohuri, na jep përgjigje, por edhe rekomandime në këtë temë. Nga analizat e anketës, intervistave me ekspertë, struktura e administratës dhe informacioneve nga strategjitë në këtë fushë, mund të nxirren disa përfundime.

Më shumë se 23% të punësuarve në sektorin publik do të pensionohen këtë dekadë, që lë hapësirë për tejkalimin e boshllëkut të aftësive digjitale përmes rekrutimit të përshtatshëm të punësuarve të ri.

Struktura e moshës të punësuarve në sektorin publik mbart dy rreziqe. Me një moshë mesatare 46 vjeç, ose breza të lindur përpara transformimit digjital të shoqërisë, tejkalimi i shpejtë i hendekut të aftësive digjitale është një sfidë e vërtetë. Nga ana tjetër, vala e madhe e daljeve në pension që do të ndodhë këtë dekadë, (më shumë se 23% e të punësuarve të sektorit publik do të dalin në pension) lë

hapësirë për të kapërcyer shpejt hendekun e aftësive digjitale përmes rekrutimit adekuat të punonjësve të rinj. Tek ne, hendeku më i madh është në aftësitë bazë. Këto janë aftësitë që përshkruhen si njohëse dhe përfshijnë përdorimin e të menduarit logjik, krijues dhe intuitiv dhe praktik që do të inkurajojë punën manuale dhe përdorimin e metodave, instrumenteve, mjeteve dhe materialeve. Kjo flet për procesin e rekrutimit të stafit në administratë ku ndikimi politik dhe jo aftësitë e nevojshme janë vendimtare për punësim. Ndoshta ky boshllëk lidhet me

matshmërinë e vështirë të këtyre aftësive, të cilat nuk maten përpara procesit të përzgjedhjes së punonjësve. Këto aftësi gjithashtu nuk vlerësohen gjatë vlerësimeve vjetore të punësuarve dhe nuk përfshihen në procesin e promovimit të punësuarve, thekson analiza. Përkundër boshllëkut të madh në aftësitë bazë, mungesa e aftësive teknologjike ka një ndikim më të madh në uljen e konkurrencës së gjithë ekonomisë maqedonase. Ai parandalon digjitalizimin e shpejtë të proceseve dhe shërbimeve ndaj palëve të treta, kryesisht subjekteve ekonomike, të cilat do të përfitonin nga shpejtësia e shërbimeve publike, të dhënave dhe informacionit për të përmirësuar konkurrencën e tyre.

Procesi i rekrutimit të kuadrove në administratë ku vendos vullneti politik, e jo ekspertiza e nevojshme, e krijon boshllëkun në aftësitë.

“Në hulumtim bien në sy disa pika që do të ishin korrigjuese dhe stimuluese në arritjen e qëllimeve të pritura”, thonë nga Qendra për menaxhim me njohuri. Sipas tyre, është e nevojshme krijimi i strategjive të digjitalizimit, një proces që duhet të përfshijë ekspertë, njerëz që kanë punuar drejtpërdrejt në këtë temë, përfaqësues të odave, fushës akademike, sektorit të TIK etj. Rekrutimi është një proces i mëpasshëm i analizës dhe planifikimit të punës, pas të cilit vlerësohet nëse kërkesa për disa profile të punësuarish është më e madhe se oferta. Në këtë mënyrë do të investohet në personel që është pjesë e administratës publike, do të shmangen punësimet shtesë, por do të ndikojë edhe në kapërcimin e hendekut në aftësitë e administratës publike. Trajnimi profesional dhe përmirësimi i administratës publike është një nga segmentet kyçe për progres. Kjo nënkupton mundësinë e rikualifikimit të të njëjtit punonjës për një pozicion të ri, pa e ngarkuar buxhetin me punësime të reja. Duke pasur parasysh se, bazuar në treguesit kryesorë, Republika e

Maqedonisë së Veriut mbetet prapa në digjitalizim në të tre segmentet—qytetarë, biznese dhe qeveri, pas BE-së dhe botës, madje edhe pas vendeve të Ballkanit Perëndimor. Qëllimi është të arrihet një konkurrencë më e mirë globale e vendit përmes një dialogu publiko-privat, i cili kërkon një reagim të shpejtë dhe krijimin e kushteve për përdorim më të madh të teknologjive të informacionit dhe komunikimit për zhvillim në administratën publike dhe shtetërore dhe ngritjen e nivelit të aftësive digjitale në vendin tonë.

Për t'u arritur konkurrencë më e mirë globale e vendit përmes dialogut publiko-privat, nevojitet reagim i shpejtë dhe krijimi i kushteve për përdorimin më të madh të teknologjive informative dhe komunikuese për zhvillimin e administratës publike dhe shtetërore.

75 për qind të rinjve në vend jetojnë bashkë me prindërit e tyre

Të rinjtë nga Maqedonia e Veriut vendimin që të largohen nga shtëpia familjare dhe të fillojnë jetën e pavarur e marrin mesatarisht në moshën 32 vjeçare. Sipas të dhënave të vitit 2020, gratë largohen në moshën rreth 28 vjeç, ndërsa burrat në moshën rreth 35 vjeç. Këto janë disa nga gjetjet e hulumtimit “Të rinjtë dhe strehimi” të zbatuar nga Organizata për strehim dhe banorët (OSB) në suaza të projektit “Të rinjtë dhe e drejta për strehim” të mbështetur nga Civika mobilitas. Për fat të keq në vendin tonë të rinjtë nuk janë të njoftuar me Ligjin për strehim. Varfëria e madhe rinore dhe papunësia e të rinjve ndikojnë në gjendjen me strehimin e të rinjve. Edhe pse ekziston angazhimi ligjor, mungon ai komunal për sigurimin adekuat të strehimit të rinjve, por edhe në përgjithësi, janë pjesë nga rekomandimet në publikim.

Për studentët është më e rëndësishme të kenë një çati mbi kokë sesa t'i kushtojnë vëmendje cilësisë së banimit. Të rinjtë në zonat rurale nuk ndihen mjaftueshëm të gatshëm dhe të sigurt për të jetuar të ndarë nga prindërit e tyre.

“Para së gjithash, duhet të punohet në zhvillimin e shërbimeve lokale të informacionit për strehimin dhe skemave lokale për të ndihmuar të rinjtë të kenë qasje në strehim, sepse është e nevojshme të rritet njohuria e të rinjve për strehimin, të drejtat dhe mundësitë që lidhen me të”, vëren Maja Staleska, kryetare e OSB.

Maqedonia është e katërta në listën e vendeve evropiane me përqindje të lartë të të rinjve të moshës 18 deri në 34 vjeç që jetojnë së bashku me prindërit e tyre. Sipas të dhënave të Komisionit Evropian, para nesh janë Mali i Zi (79.5%), Kroacia (76.9%) dhe Shqipëria (75.3%). Në vend, 75.2% e të rinjve jetojnë me prindërit e tyre.

Sipas OSB, çmimet e qirave janë të larta për të rinjtë dhe çmimet për blerjen e banesës personale janë gjithashtu të larta. Analiza tregon se ndryshe nga të rinjtë në kryeqytet, për ata nga brendia e vendit e vetmja mënyrë për të siguruar strehim të pavarur është regjistrimi në fakultet ose gjetja e një pune në një qytet tjetër. Në përgjithësi, janë të paktë ata që jetojnë vetëm. Për studentët është më e rëndësishme të kenë një çati mbi kokë sesa t'i kushtojnë vëmendje cilësisë së banimit. Të rinjtë në zonat rurale

nuk ndihen mjaft të gatshëm dhe të sigurt për të jetuar të ndarë.

Grupe të ndryshme të të rinjve përballen me stigma të ndryshme. Përveç banimit në konvikte apo apartamente me qira me disa shokë dhome, nuk ka mundësi tjetër strehimi për studentët që nuk jetojnë në vendin e studimit gjatë studimeve. Gjithashtu, një pjesë e madhe e tyre, pas përfundimit të fakultetit, kthehen për të jetuar me prindërit e tyre. Nga ana tjetër, personat me aftësi të kufizuara përballen me problemin e aksesit në banesat sociale. Të gjitha apartamentet e ndërtuara nga shteti dhe që ofrohen si mundësi banimi social janë krejtësisht të paarrishme dhe nuk plotësojnë standardet e aksesueshmërisë, gjë që përbën një problem të madh për këtë kategori qytetarësh.

Në Maqedoni fjala është për një mungesë të theksuar të mundësive dhe modeleve të strehimit për të rinjtë të cilët në një moment, edhe pse me punë të përhershme, mund të mbeten pa strehim për arsye të ndryshme, si për shembull largimi nga shtëpia e prindërve apo kujdestarët kundër vullnetit të tyre. Përveç projektit “Bli shtëpi, bli banesë”, ku një person pa vendbanim të përhershëm dhe me të ardhura mujore nën 900 euro mund të marrë një kredi për të blerë një apartament ose për të ndërtuar një shtëpi me kushte të favorshme të ofruara nga shteti, nuk ka mundësi të tjera të tilla, theksojnë ata nga OSB. Është e nevojshme të punohet për zhvillimin e modeleve gjithëpërfshirëse të strehimit bazuar në situata faktike bazuar në praktikat pozitive dhe përvojat ndërkombëtare që do të ofrojnë jo vetëm opsione të strehimit social apo strehimit të rregullt, por modele që do të mundësojnë një përgjigje ndaj kushteve socio-ekonomike në të cilin janë qytetarët apo gjendja e tyre aktuale (afatshkurtër) e rrezikut social”, thekson Staleska.

Përveç projektit “Bli shtëpi, bli banesë”, ku një person pa vendbanim të përhershëm dhe me të ardhura mujore nën 900 euro mund të marrë një kredi për të blerë një apartament ose për të ndërtuar një shtëpi me kushte të favorshme të ofruara nga shteti, nuk ka mundësi të tjera të tilla.

Diskriminimi, gjuha e urrejtjes dhe bullizmi janë të përditshme për nxënësit e shkollave të mesme nga Shkupi

Në konferencën përfundimtare të projektit “Mbrojtja nga diskriminimi, Bullingu dhe gjuha e urrejtjes” të Institutit për të drejtat e njeriut (IDNJ) u prezantuan rezultatet nga anketa mes nxënësve të shkollave të mesme dhe profesorëve, sfidat me përballjen me gjuhën e urrejtjes dhe bullingun në shkollat e mesme, dhe efektet nga bullingu dhe gjuha e urrejtjes.

Rezultatet treguan se çdo i treti nxënës beson se ka diskriminim në shkolla. Ndryshe nga nxënësit, profesorët nuk e ndajnë të njëjtin perceptim, pra 17.7% e tyre besojnë se diskriminimi është i pranishëm ose shumë i pranishëm tek nxënësit. “Ky dallim domethënës mes profesorëve dhe nxënësve tregon se ose nuk ka ndërjegjësim dhe kapacitet të zhvilluar mes profesorëve për të njohur diskriminimin, ose ndodh pas ‘dyerve të fshehura’, duke e bërë edhe më sfidues adresimin”, thuhet në dokumentin për politika publike “Dhuna mes bashkëmoshatarëve (bullingu), diskriminimi dhe gjuha e urrejtjes mes nxënësve të shkollave të mesme”.

Sa i përket gjuhës së urrejtjes, shumica e nxënësve (51.2%) besojnë se ajo është ose e pranishme ose shumë e pranishme. Të dhëna të tilla tregojnë një nevojë urgjente për të marrë masa për të adresuar problemin. Edhe këtu ka një ndryshim në perceptimet e nxënësve dhe profesorëve. Domethënë, çdo i tretë profesor beson se një fenomen i tillë nuk ekziston fare. Vetëm 2% e profesorëve besojnë se gjuha e urrejtjes është shumë e pranishme. Gjithashtu, pjesa cilësore e hulumtimit tregoi se nxënësit e kanë të vështirë të flasin për përvojën e tyre personale me gjuhën e urrejtjes, veçanërisht nga këndvështrimi i viktimës. Kjo shpjegon edhe problemin e raportimit të gjuhës së urrejtjes, e cila zakonisht trajtohet si krim në kornizën ligjore kombëtare.

Segmenti i fundit i hulumtimit ka të bëjë me dhunën e bashkëmoshatarëve ose bullizmin. Është dukuri e rregullt në jetën e nxënësve të shkollave të mesme në Shkup,

tregojnë rezultatet e hulumtimit. Pothuajse dy të tretat e nxënësve në shkollat e mesme besojnë se ka dhunë nga bashkëmoshatarët mes nxënësve në shkollën e tyre, dhe rreth një e treta kanë qenë viktimë të një forme të dhunës nga bashkëmoshatarët vitin e kaluar. Shumica besojnë se raportohet vetëm një pjesë e vogël e bullizmit. Shumica e përvojave me bullizmin konsistojnë në fyerje dhe tallje (59% e nxënësve janë përgjigjur për këtë), por nuk është

i vogël numri i atyre që kanë konfirmuar se kanë qenë viktimë të abuzimit fizik (21%). Në këtë fenomen profesorët kanë qëndrime të qëndrueshme me nxënësit. Perceptimet e tyre për praninë, ekspozimin, shkaqet dhe raportimin e bullizmit përputhen me ato të nxënësve.

Hulumtimi sasior është realizuar në periudhën nga dhjetori 2021 deri në shkurt 2022 në shkollat e mesme të Shkupit. Në të morën pjesë 995 nxënës dhe 255 profesorë.

Konferenca

përfundimtare u mbajt më 10.05.2022 dhe fjalën hapëse e mbajtën Margarita caca Nikolovska, kryetare e IDNJ dhe Lulzim Aliu, zëvendësministër i Arsimit dhe Shkencës. Për rezultatet e hulumtimit folën autori Risto Karajkov, Gordana Blazhevska Spiridonova, psikologe në gjimnazin SHMQSH “Nikolla Karev” Shkup dhe Despina Stojanovska, psikologe, psikoterapiste sistematike dhe familjare.

Elena Mihajlova Stratilati, profesoreshë në Fakultetin Juridik, anëtare e ECRI-Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës dhe Kire Vasilev, kryetar i Komisionit për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi folën për gjuhën e urrejtjes si formë e diskriminimit dhe sfidat me të cilat përballen KPMD në zbatimin praktik të Ligjit për parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi.

Projekti mbështetet financiarisht dhe strategjisht nga Ambasada Gjermane në Shkup.

Institucionet me reagim minimal gjatë shkeljes së të drejtave të komunitetit LGBTI+

Qershori është muaji i krenarisë dhe festës së të drejtave të komunitetit LGBTI+. Në këtë muaj, rrëfimet e personave LGBTI+, familjarëve dhe miqve të tyre ndahen më intensivisht me publikun dhe zhvillohet Parada e krenarisë, ku përveç përfaqësuesve dhe mbështetësve të komunitetit, shpesh parakalojnë politikanë, personazhe publike dhe përfaqësues të institucioneve. Por cila është gjendja reale dhe mbështetja nga institucionet në njëmbëdhjetë muajt e mbetur? Për këtë biseduam me David Tasevski, psikolog dhe drejtor ekzekutiv i Frontit Subversiv, shoqatë për pakicat seksuale dhe gjinore.

Prokuroritë themelore publike dhe Ministria e Punëve të Brendshme vazhdimisht hedhin poshtë akuzat për krim të urrejtjes bazuar në orientimin seksual dhe identitetin gjinor të ngritura nga Fronti Subversiv.

Tasevski e fillon bisedën tonë me prokuroritë themelore publike (PTHP) dhe Ministrinë e Punëve të Brendshme (MPB). Sipas tij, në vazhdimësi janë refuzuar kallëzimet penale për urrejtje të kryera në bazë të orientimit seksual dhe identitetit gjinor të paraqitura nga Fronti Subversiv. Nga viti 2021, deri më tani, shoqata ka dorëzuar 14 kallëzime në MPB, 46 kallëzime penale në PTHP Shkup, dy kallëzime penale në PTHP Manastir dhe nga një kallëzim penal në PPTH Shtip, PTHP Kumanovë dhe PTHP Sveti Nikollë. “Shihni, në një numër të madh rastesh, përgjigjet që marrim janë duke cituar ligjet tona, të cilat më vonë në tekst shohim se vetë prokurori nuk i respekton dhe është një situatë irrituese dhe qesharake në të njëjtën kohë. Interesante janë edhe vendimet që marrim, p.sh.: Nuk ka vend për veprim të prokurorit publik. Kryesisht pa shpjegime për arsyet e refuzimit. Ka edhe situata ku nuk marrim asnjë përgjigje. Afatet janë tejkaluar dhe nuk kemi asnjë informacion për aplikimet. Dhe kur ka përgjigje, shpeshherë shohim të njëjtat përgjigje të shkurtra”, thotë David Tasevski.

Përveç kallëzimit penal, Fronti Subversiv ka dorëzuar gjashtë ankesa në Prokurorinë e Lartë Publike për gjuhë të urrejtjes dhe tri ankesa në Këshillin e etikës në media në Maqedoni për gjuhë të urrejtjes ndaj personave LGBTI+, dy ankesa në Prokurorinë e Lartë Publike për gjuhë të urrejtjes dhe tre parashtresa drejtuar prokurorëve të Prokurorisë Themelore Publike të Shkupit, në të cilat tregojnë për kërcënim për sigurinë e komunitetit. Aty theksohet se më e keqja është kur shohin se për të njëjtat raste në të cilat i dëmtuari nuk i përket komunitetit LGBTI+, veprohet dhe për një person nga ky komunitet nuk veprohet. “Kjo ngre dyshimet tona për praktikë diskriminuese nga ana e institucionit”, shton Tasevski.

Në anën e përvojave pozitive, ai përmendi bashkëpunimin me Komisionin për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi (KPMĐ). Menjëherë pas formimit të Komisionit të ri, shoqata nis me dorëzimin e peticioneve, si pjesë e luftës kundër diskriminimit, por edhe për të testuar punën e Komisionit të ri. “Në 19 ankesa, deri në këtë pikë, Komisioni ka konstatuar diskriminim dhe ngacmim në bazë të orientimit seksual dhe identitetit gjinor”, thekson ai.

Në 19 ankesa deri më tani, Komisioni ka konstatuar diskriminim dhe ngacmim në bazë të orientimit seksual dhe identitetit gjinor.

Një praktikë e zakonshme për shoqatën janë situatat e ping-pongut përmes labirinteve institucionale. “Pothuaj 10 vite që punoj me grupe të marginalizuara dhe e shoh trajtimin nga shoqëria. Unë personalisht nuk jam një person që heq dorë nga diçka që fillon, veçanërisht jo për tema si të drejtat e njeriut, barazia dhe drejtësia. Organizata ime është këtu, do të kërkojë që institucionet të fillojnë të reagojnë dhe ne do të reagojmë nëse shohim se sistemi vazhdon të jetë i plogësht për shkak të zakonit që përgjegjësia t’ia kalojë dikujt tjetër”, përfundoi Tasevski.

СУБВЕРЗИВЕН ФРОНТ

ЗДРУЖЕНИЕ ЗА СЕКСУАЛНИ И РОДОВИ МАЛЦИНСТВА

“Bilbili për trimat”: Si reagojnë të rinjtë kur janë dëshmitarë të korrupsionit?

Mënyra më e mirë për të ndihmuar në thyerjen e një stereotipi është të ndihmohet publikun të nxjerrë përfundimet e veta. Eksperimentet sociale janë një mjet efektiv për ndryshimin e perceptimeve të sinjalizuesve dhe këtë e vërteton edhe fushata “Bilbili për trimat!”.

Eksperimentet sociale janë një mjet efektiv për ndryshimin e perceptimeve të sinjalizuesve dhe këtë e vërteton edhe fushata “Bilbili për trimat!”

Çfarë do të bënit nëse do të ishit dëshmitarë të korrupsionit? A do të trembeshit dhe do të heshtnit? Apo do të merrnit guximin për të raportuar krimin? Çfarë do të ndodhte nëse do të bëheshit denoncues? Këto ishin disa nga pyetjet me të cilat u përballën pjesëmarrësit në eksperimentin social për korrupsionin. Në eksperiment, gjashtë të rinj u ftuan në një audicion të rrejshëm për një reklamë televizive. Gjatë audicionit, pjesëmarrësit kanë qenë dëshmitarë të një veprimi korruptiv. Si palë të interesuara, ata kanë dy mundësi: të flasin për sjelljet e gabueshme ose të heshtin. Disa prej tyre tregojnë, e disa heshtin. Në fund të eksperimentit, të rinjtë mësojnë se si është të jesh denoncues, çfarë i shtyn njerëzit të flasin dhe çfarë sfidash hasin dëshmitarët. “Isha pak i frikësuar, por prapë reagoja”, “Kur filloi sherri, doja vetëm të largohesha”, “Ishte bukur të dija që nuk po tregoja vetëm unë”. Edhe pse ai ishte një aktor, ishte e mrekullueshme të merrja një ,erë në shpinë’ për të kundërshtuar”. Këto ishin përvojat e të rinjve pjesëmarrës në eksperimentin.

“Është e rëndësishme të informohet publiku, dhe veçanërisht të rinjtë, për denoncimin duke vënë në dukje përfitimet e drejtpërdrejta që ai sjell për komunitetin e gjerë,” thotë Desislava Gockova, kreu i Sekretariatit të iniciativës rajonale kundër korrupsionit në Sarajevë. Në këtë mënyrë, ne punojmë për të informuar politikë bërësit dhe publikun e gjerë për rolin thelbësor të qytetarëve në ekspozimin e korrupsionit, si dhe nevojën për të mbrojtur këta dëshmitarë të rëndësishëm.

Si reagues pjesëmarrës në eksperiment: “Isha pak i frikësuar, por gjithsesi reagoja”, “Kur filloi sherri, doja vetëm të largohesha”, “Ishte bukur të dija që nuk po tregoja vetëm unë. Edhe pse ai ishte një aktor, ishte e mrekullueshme të merrja një ,erë në shpinë’ për të kundërshtuar”.

Rezultatet befasisëse të eksperimentit janë pasqyruar në videon e titulluar “Bilbil për trimat”! gjë që rrit ndërgjegjësimin e publikut për rëndësinë e raportimit në luftën kundër korrupsionit.

Eksperimenti social u realizua si pjesë e projektit RAI “Thyerja e heshtjes: Avancimi i politikave dhe kulturës raportuese të vendeve të Ballkanit Perëndimor dhe Moldavisë”, financuar nga Bashkimi Evropian.

Shkupi prajd 2022: “Dil për dashurinë, dinjitetin, barazinë, drejtësinë”

“Dil për dashurinë, dinjitetin, barazinë, drejtësinë”, nën këtë moto, ngjyrat e ylberit u shpalosën në flamurin e komunitetit LGBTI në kryeqytet, ku u mbajt Parada e krenarisë. Në Festivalin e tretë Shkupi Prajd 2022, mesazhet e dashurisë, barazisë, dinjitetit dhe drejtësisë rezonuan fuqishëm. Në këto kohë krize plot agresion, konflikte dhe urrejtje, më 25 qershor marshuan mijëra njerëz të buzëqeshur dhe pozitivë, anëtarë të komunitetit LGBTI dhe mbështetës të luftës për të drejta të barabarta për të gjithë.

Në pikën e nisjes, në parkun e “Gruas luftëtare”, u dërguan mesazhet kryesore. Eva Cvetkovska, kryetarja e Kuvendit studentor universitar, iu referua diskriminimit të të rinjve LGBTI në sistemin arsimor të Maqedonisë dhe dhunës ndaj së cilës ata janë të ekspozuar çdo ditë. “Unë jam këtu për të gjithë të rinjtë që janë ende në kërkim të vetvetes. Ne jemi këtu për të gjithë ata që janë dëbuar nga shtëpia e tyre pse janë homoseksual ose nga puna pse janë trans. Ne jemi këtu për të riformuar në normale atë që shumë e konsiderojnë jonormale”, tha Cvetkovska.

Nevojitet mbrojtje e fortë institucionale dhe reagim i shpejtë ndaj çdo forme dhune, por edhe një sistem arsimor që do të na mësojë të mos urrejmë dhe të kemi turp për veten.

Ata u thanë politikanëve se të gjithë paguajnë taksa - jo vetëm heteret, por edhe homoseksualët, bi dhe trans, dhe kërkuan barazi para ligjit para Kuvendit. Deputetja Monika Zajkova u bëri thirrje kolegëve të saj në Kuvend që të marrin guxim dhe më në fund të miratohet Ligji për gjendjen civile, i cili do të rregullojë përcaktimin gjinor të personave transgjinorë. Të pranishëm ishin edhe zëvendëskryeministri Bojan Mariçiq, ministrja e Punës dhe Politikës Sociale, Jovanka Trençevska, deputetë, ambasadorja amerikane Kate Burns dhe ambasadori evropian David Geer. Edhe presidenti Stevo Pendarovski dhe kryeministri Dimitar Kovačevski përmes rrjeteve sociale dërguan mesazhe për përkrahje dhe këmbëngulje.

“Pranimi i diversitetit dhe liria nga paragjykimet janë tregues të një shoqërie të pjekur, demokratike dhe të hapur, e cila është e gatshme t’i lërë vend secilit prej anëtarëve të saj. Ne kemi përgjegjësi të përbashkët për të mundur gëzimin e të drejtave elementare dhe vetë-realizimin për të gjithë, pa frikë nga refuzimi, veçanërisht kur bëhet fjalë për komunitetet e cenueshme”, thuhet në mesazhin e Pendarovskit.

Parada kaloi nëpër qendrën e qytetit dhe si në vitet e kaluara, eventit final ishte festa në parkun e qytetit, më saktësisht në stadiumin e ARM-së, ku u organizua një program muzikor me artistë vendas dhe të huaj. Në Paradën e krenarisë sivjet përveç Maqedonisë, mysafirë ka pasur edhe nga vendet fqinje, nga Evropa dhe më gjerë.

Shkupi Prajd 2022 u organizua nga Rrjeti kombëtar kundër homofobisë dhe transfobisë.

“Pranimi i diversitetit dhe liria nga paragjykimet janë tregues i një shoqërie të pjekur, demokratike dhe të hapur, e cila është e gatshme t’i hapë vend secilit prej anëtarëve të saj”, - Stevo Pendarovski, President i Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Testohu vetë, në shtëpi dhe kuptoje HIV statusin tënd për 20 minuta

Testimi në kohë i HIV-it është mjeti më efektiv për parandalimin e përhapjes së HIV-it. Kjo është mënyra e vetme për të ditur statusin e HIV-it.

A e dini se tani mund ta bëni testimin në shtëpi ose në një vend dhe kohë që e zgjidhni vetë – pa përfshirë një person tjetër në procesin e testimit? Është shumë e thjeshtë. Në vendin tonë, falë bashkëpunimit të HERA – Asociacioni për edukim shëndetësor dhe hulumtim, Bahskë më të fortë, Ministrisë së Shëndetësisë dhe Aleancës së shëndetit publik, tashmë statusi i HIV-it mund të zbulohet nëpërmjet vetëtestimit, pra me një test të shpejtë për HIV për përdorim në shtëpi. Ky test në 20 minuta jep një rezultat

të shpejtë dhe të saktë në kushte diskrete dhe procedura e marrjes së tij është e thjeshtë. Nëse jeni të interesuar për një test HIV për përdorim në shtëpi, duhet të plotësoni pyetësonin për porosi të testit të shpejtë përmes internetit.

Vetëtestimi për HIV me një test të shpejtë për përdorim në shtëpi. Në 20 minuta, jep një rezultat të shpejtë dhe të saktë në kushte diskrete. Pyetësor për porosi të testit të shpejtë për HIV.

СЕ ШТО Е ВАЖНО ДА ЗНАЕШ ЗА САМОТЕСТИРАЊЕТО ЗА ХИВ

“Duke pasur parasysh se vetëtestimi për HIV është një mënyrë inovative e testimit për HIV, ne kemi përgatitur broshurën – Gjithçka që duhet të dini për vetëtestimin për HIV”, theksojnë nga HERA. Ai përmban informacion rreth përfitimeve dhe mënyrës së testimit me kompletin e vetëtestimit të HIV-it, si dhe për jetën me HIV, për mënyrat se si (nuk) transmetohet ky virus dhe për infeksionet e tjera seksualisht të transmetueshme. Në fund renditen të gjitha objektet dhe shërbimet shëndetësore të organizatave të shoqërisë civile që ofrojnë këshillim dhe testim falas dhe konfidenciale për HIV-in

Testimi në kohë i HIV-it është mjeti më efektiv për parandalimin e përhapjes së HIV-it.

Dhe mos harroni - Testimi në kohë i HIV-it është mjeti më efektiv për parandalimin e përhapjes së HIV-it. Sa më herët të njihet statusi HIV, aq më herët personi HIV pozitiv mund të ketë qasje në terapinë dhe shërbimet mbështetëse, të cilat ruajnë imunitetin dhe mund të bëjnë një jetë cilësore dhe të gjatë.

“Java Evropiane e Futbollit 2022” në Olimpiadën speciale të Maqedonisë

Euforia e futbollit, golat, brohoritjet e forta dhe gëzimi në fushë e shënuan Javën Evropiane të Futbollit 2022 në Olimpiadën speciale të Maqedonisë, e cila u mbajt nga 22 deri më 29 maj 2022 dhe u mbajt për herë të 22-të.

Fusha e futbollit e KF Vardar në Shkup ishte vendi ku u bashkuan 70 sportistë dhe 40 trajnerë, vullnetarë dhe familjarë nga Shkupi, Tetova, Shtipi dhe Strumica për kënaqësi sportive dhe sporte gjithëpërfshirëse.

“Pas një pauze dy vjeçare për shkak të pandemisë së shkaktuar nga Kovid-19, arritëm t'i kthejmë sportistët tanë në sportet aktive dhe bashkë me ta dhe futbollistët e KF Vardarit të tregojmë fuqinë e futbollit dhe sportit të “Junifajd” (Unified) thotë Dragan Karaxhovski, drejtor kombëtar i Olimpiadës speciale të Maqedonisë.

Krahas ndeshjeve dhe stërvitjeve të futbollit, u mbajt një punëtori për konceptin e sportit i quajtur “Junifajd”, i cili

është një vegël për përfshirje sociale.

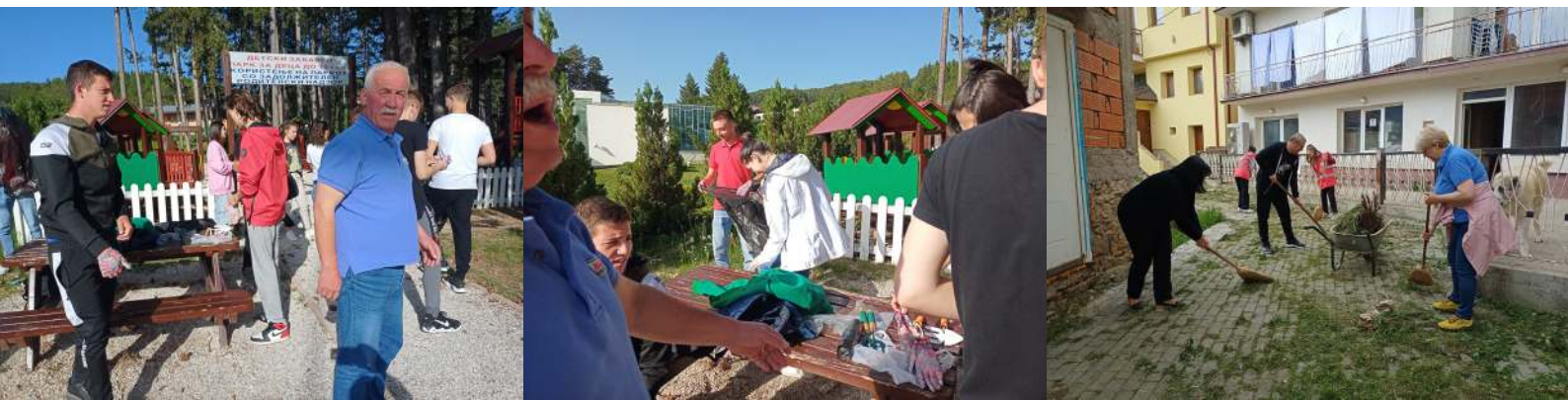
“Ky koncept i sportit inkurajon ndërveprimin midis sportistëve me dhe pa aftësi të kufizuara intelektuale dhe ndërton një marrëdhënie pranimit dhe mirëkuptimi. Koncepti Junifajd i sportit vetëm konfirmon se të gjithë sportistët janë të barabartë – ata ushtrojnë sport për të njëjtat arsye dhe për të njëjtat përfitime”, shton Karaxhovski.

Gjatë seminarit u krye një sondazh mes të pranishmëve, i cili konfirmoi se organizatat dhe klubet ku ata punojnë mund dhe do të zbatojnë sportin Junifajd në basketboll, not, futboll dhe atletikë.

Sportistët e Lojërave olimpike speciale të Maqedonisë përmes Javës së Futbollit 2022 edhe një herë dëshmuar se guximi, përkushtimi dhe talenti i tyre i shtojnë kufijtë e suksesit.

Mbeturinat nuk duhet të hidhen kudo, ndërsa institucionet duhet t'i mbledhin rregullisht

Televizorë të prishur, frigoriferë të prishur, mobilie të vjetra, mbeturina gjithandëj është një fotografi që do t'ju kishte pritur në disa lokacione atraktive në Krushevë para aksionit “Mbeturinat e mia - përgjegjësia ime”. Rruga “Toshe Proeski”, e cila është shtegu qendror i këmbësorëve të qytetit, oborri i ndërtesës së sipërme të shkollës që është shndërruar në Qendër kulturore rinore dhe parku argëtues për fëmijë pranë Shtëpisë përkujtimore Toshe Proeski janë vendet që janë përsëri të pastra dhe të këndshme falë veprimeve vullnetare të Shoqatës së turizmit dhe mikpritjes.

“Të gjithë janë përgjegjës për mbetjet e tyre dhe të gjithë duhet të marrin përgjegjësinë për trajtimin e tyre, si në nivel individual ashtu edhe në nivel institucional. Mbeturinat nuk duhet të shpërndahen kudo që vijnë tek ne, dhe institucionet duhet t'i mbledhin rregullisht mbeturinat”, thonë nga Shoqata.

Në aksionin disa ditë të zhvilluar gjatë majit morën pjesë 32 vullnetarë të Kryqit të Kuq të Krushevës, anëtarë të tre shoqatave të qytetarëve, pjesë e platformës Fil Krushevë dhe nxënës të shkollave të mesme të vitit të tretë të gjimnazit “Naum Naumoski – Borçe”. “Kur e pastronim parkun e lojërave për fëmijë, zgjodhëm nxënës të shkollave

të mesme si vullnetarë sepse shkolla e tyre është afër dhe kur ulen këtu dinë të lënë mbeturina. Tani ishte momenti që ata të pastrojnë mbeturinat, të ndërgjegjësohen për veprimet e tyre dhe të arsyetojnë moton e aksionit Mbeturinat e mia - përgjegjësia ime!”, shton Lefkija Gazhoska nga Shoqata e turizmit dhe mikpritjes.

Mbështetjen logjistike e ofroi NKP Komuna-Krushevë, ku në aksion morën pjesë kryetari i komunës, Tome Hristoski dhe kryetari i këshillit të komunës, Andrej Nikoloski. Bashkëpunimi i ngushtë me institucionet në qytet do të forcojë bashkëpunimin me ndërmarrjet publike lokale. “Përveç mbetjeve, problem paraqet edhe deponia, e cila për shkak të trajtimit joprofesional, vetëndizet dhe shkakton ndotje të ajrit. Komuna duhet të miratojë aktet e nevojshme për përcaktimin e lokacioneve për deponimin e mbeturinave. Kjo nënkupton pastrimin e deponive ilegale dhe caktimin e një inspektori komunal i cili përveç paralajmërimit do të gjobisë”, janë pjesë e rekomandimeve nga ana e Shoqatës.

Aksionet vullnetare u realizuan në kuadër të projektit “Forcimi i bashkëpunimit ndërmjet sektorit të turizmit dhe ndërmarrjeve publike lokale” i mbështetur nga Civica mobilitas.

Shërbimet vendore të inspektimit kërkojnë pavarësi dhe rregullativë efektive ligjore

Rregullativa ligjore e paharmonizuar dhe shpeshherë kontradiktore, integriteti i kërcënuar dhe rreziku i korrupsionit për shkak të “varësisë” nga kryetarët e komunave, mungesës së stafit profesional dhe burimeve financiare, procedurave të pazbatuara, masave ndëshkimore të pazbatuara. Këto janë problemet dhe sfidat kryesore me të cilat përballen shërbimet vendore të inspektimit, të cilat u zbuluan në kuadër të 16 punëtorive edukative dhe informative të zhvilluara në të tetë rajonet planifikuese të vendit. Punëtoritë kishin të bënin me forcimin e bashkëpunimit ndërmjet Këshillit të inspektimit dhe inspektorëve vendorë, por edhe për mënyrën e forcimit të efikasitetit të shërbimit të inspektimit në nivel vendor. Fokusi ishte në zbatimin e Ligjit për inspektim dhe Ligjit për kundërvajtje.

Sipas Regjistrimit të licencës së inspektorit të Këshillit inspektues, me datë 27.12.2021 ka gjithsej 276 inspektorë komunalë të licencuar. Rreth 19 komuna nuk kanë asnjë inspektor në administratën e tyre. Komunitatet përballen me një shpërndarje të pabarabartë rajonale të inspektorëve vendorë dhe mesatarisht, inspektimet funksionojnë në një duzinë rajone. Në të njëjtën kohë, bëhet fjalë më së shumti për inspektorët komunalë, të ndërtimit dhe të mjedisit.

Inspektorë komunal të licencuar:

I Vardarit	19
Verilindor	20
Lindor	24
I Pellagonisë	26
Juglindor	29
I Pollogut	31
Jugperëndimor	39
I Shkupit	88

Krahas mungesës së kuadrove profesionale, përzierja e kompetencave, mospërputhjet dhe kontradiktat ligjore e bëjnë edhe më të vështirë punën e inspektorëve lokal. “Ka shumë mospërputhje ligjore, nuk ka një sistem të mirë dhe ne jemi fajtorët kryesorë. Nga ne pritët të zgjidhim të gjitha parregullsitë e mundshme dhe nuk kemi kompetenca të

përcaktuara qartë për këtë. Si rezultat i joefektivitetit të zgjidhjeve ligjore dhe masave ndëshkimore, në Kumanovë në vitin 2019, nga gjithsej 63 kundërvajtje të paraqitura, 50 lëndë nuk janë realizuar, ndërsa në vitin 2020, nga 37 procedura të iniciuara, janë realizuar vetëm dhjetë”, thotë Boban Bojkovski, shef i Departamentit për mbikëqyrje inspektuese në Kumanovë.

Në punëtori morën pjesë rreth 200 inspektorë lokal dhe inspektorë kandidatë. Për herë të parë në vend hapet tema e situatës në shërbimet lokale të inspektimit.

Gjithashtu, inspektorët ankohen se gjatë kryerjes së punës përballen me rreziqe të mëdha, se shpeshherë janë të ekspozuar ndaj kërcënimeve, madje edhe sulmeve. Kjo është arsyeja pse ka një interes të dobët për të kryer këtë pozicion pune. Mirëpo, problemi më i madh për inspektorët është se ata emërohen nga kryetarët e komunave dhe që ata u përgjigjen drejtpërdrejt, gjegjësisht fakti që komunitet në të njëjtën kohë janë edhe ofrues të shërbimeve dhe kryejnë mbikëqyrje inspektuese mbi ato shërbime. Për shkak të kësaj, inspektorët lokal gjenden në “rrethin vicioz” të ndikimeve politike dhe biznesore, nga njëra anë dhe ligjeve, qytetarëve dhe interesit publik nga ana tjetër. “Për shembull, inspektori komunal duhet të kontrollojë ndërmarrjet komunale ku komunitet janë themelues. Dhe këtu lind konflikti i interesit - inspektori që emërohet dhe i përgjigjet komunës duhet të veprojë kundër komunës së tij. Ajo sjell rrezikun e ndikimeve, kushteve, reperkusioneve që janë të dëmshme për inspektorët”, thotë Branko Velinovski, kryetar i Departamentit për mbikëqyrje inspektuese në Kriva Pallankë.

Inspektorët pajtohen se ata kanë nevojë për trajnim, ofrim mentorimi dhe mirëpresin vendimin për t'u kërkuar kandidatëve që t'i nënshtrohen një viti përgatitjeje për marrjen e licencës. “Ne si inspektorë e kemi të vështirë të organizojmë trajnime vetë, edhe pse i kemi mjetet. Prandaj, jemi dakord me komunitet e Kumanovës dhe disa komuna të tjera që të shpallet tender i përbashkët për përmirësime në fushën e mbikëqyrjes inspektuese dhe shërbime më efikase lokale”, thotë Sllavica Pereska, shefe e Departamentit për mbikëqyrje inspektuese në Veles.

Në punëtori u bënë propozime për zbatimin e inspektimit lokal përmes bashkëpunimit ndërkomunal dhe shërbimit të pavarur inspektues. Ekzistojnë gjithashtu konsiderata për krijimin e një agjencie të pavarur kombëtare ose

rajonale, jashtë kompetencave të pushtetit vendor. Modeli i ri duhet të mundësojë që shërbimet vendore të inspektimit të jenë plotësisht të pavarura, funksionale dhe efikase në mbrojtjen e interesave të qytetarëve dhe komunitetit.

Këto punëtori u organizuan nga OJQ “Infoqendra”, në partneritet me RCS Spektar nga Kriva Pallanka dhe Qendrën e komunitetit nga Komuna e Strugës, në kuadër të projektit “Shërbimet e inspektimit lokal në interes të qytetarëve”, i mbështetur nga programi Civica mobilitas. Në punëtori morën pjesë rreth 200 inspektorë vendorë dhe inspektorë kandidatë, të cilët diskutuan, edukuan dhe shkëmbyen përvoja rreth funksionimit të shërbimeve vendore inspektuese, së bashku me ekspertët Metodijski dhe Blagoja Geshoski nga Këshilli inspektues, Meri Petreska nga Inspektorati shtetëror për bujqësi dhe Goran Trajčevski, ish-udhëheqës i Sektorit për mbikëqyrje inspektuese të Qytetit të Shkupit. “Për herë të parë në vend po hapet tema e gjendjes në shërbimet lokale të inspektimit dhe nuk është për t’u habitur që shkaktoi interesim të madh tek inspektorët nga të gjitha rajonet. Zbuluam se nuk ka pothuajse asnjë komunë në të cilën të plotësohen të gjitha pozitat e planifikuara për inspektorë dhe as pushtetet lokale nuk kanë kapacitete të mjaftueshme njerëzore, financiare dhe tekniko-teknologjike për të organizuar një shërbim efikas të inspektimit në nivel lokal”, thotë Biljana Bejkova, drejtoreshë ekzekutive e OJQ “Infoqendra”.

Gjithashtu, inspektorët ankohen se gjatë kryerjes së punës përballen me rreziqe të mëdha, se shpeshherë janë të ekspozuar ndaj kërcënimeve, madje edhe sulmeve. Kjo është arsyeja pse ka një interes të dobët për të kryer këtë pozicion pune.

Dimovski dhe Blagoja Geshoski nga Këshilli inspektues, Meri Petreska nga Inspektorati shtetëror për bujqësi dhe Goran Trajčevski, ish-udhëheqës i Sektorit për mbikëqyrje inspektuese të Qytetit të Shkupit. “Për herë të parë në vend po hapet tema e gjendjes në shërbimet lokale të inspektimit dhe nuk është për t’u habitur që shkaktoi interesim të madh tek inspektorët nga të gjitha rajonet. Zbuluam se nuk ka pothuajse asnjë komunë në të cilën të plotësohen të gjitha pozitat e planifikuara për inspektorë dhe as pushtetet lokale nuk kanë kapacitete të mjaftueshme njerëzore, financiare dhe tekniko-teknologjike për të organizuar një shërbim efikas të inspektimit në nivel lokal”, thotë Biljana Bejkova, drejtoreshë ekzekutive e OJQ “Infoqendra”.

Mbrojtja nga zjarri në objektet e banimit është në nivelin më të ulët

A mund të shkaktohet një ndryshim në ndërgjegjësimin e qytetarëve për rëndësinë e mbrojtjes nga zjarri? Sigurisht që mundet. Këtë e vërteton aksioni “Objekti i mbrojtur nga zjarri – komunë e sigurt” që e realizon Shoqata Qendra Prima – Shkup.

Nuk ka hidrantë ose nëse nuk ka zorrë zjarri, instalimi i zjarrit nuk është servisuar prej vitesh dhe shkallët e shpëtimit nga zjarri janë të bllokuara nga objekte të panevojshme ose të bllokuara.

“Më shpesh, për rëndësinë e mbrojtjes nga zjarri flitet pas një zjarri të madh, kur përmbledhen pasojat e tij. Ne filluam nga një pikë tjetër nismeje – për t’u përgatitur paraprakisht për veprim. Në rast zjarri, deri në mbërritjen e zjarrfikësve, ne do të dimë se çfarë të bëjmë dhe kështu do të përpiqemi të zvogëlojmë pasojat e zjarrit”, thonë nga shoqata. Ata po ashtu theksojnë se aksioni ka mobilizuar qytetarët në Komunën e Karposhit, institucionet kompetente dhe Qytetin e Shkupit që të sigurojnë pajisje elementare për njësinë e zjarrfikësve në objektet dhe edukim përshfrytëzimin e tyre. Inspektorati për banim në Komunën e Karposhit deri më tani ka mbajtur takime me kompanitë që menaxhojnë njësitë banesore dhe kryetarët e këshillave shtëpiak. Është

bërë regjistrimi i saktë i gjendjes së objekteve të banimit dhe kanë nisur masat bazë për funksionalitetin e NJZ. Për disa kryetarë të këshillave shtëpiak është ofruar edukim shtesë për mbrojtjen nga zjarri, pas së cilës kanë marrë masa konkrete për rregullimin e objekteve të tyre dhe informimin e qiramarrësve, sipas Qendrës Prima.

Një pjesë e rëndësishme e aksionit iu kushtua gjimnazistëve. Në gjimnazet “Orce Nikolov”, “Nikola Karev” dhe “Gjorgji Dimitrov”, stafi mësimdhënës ishte pjesë e ligjëratave të mbajtura nga ekspertë të mbrojtjes NJZ, njohuri që ata ua përcollën nxënësve të tyre. Janë realizuar edhe disa anketa për mbrojtjen nga zjarri, në të cilat kanë

marrë pjesë gjithsej 400 nxënës. Sondazhet konfirmojnë se situata në ndërtesat e banimit është në nivelin më të ulët. Nuk ka hidrante ose nëse ka, nuk ka zorrë zjarri, instalimi i zjarrit nuk është bërë servis prej vitesh, dhe shkallët e shpëtimit nga zjarri janë të bllokuara me sende të panevojshme ose të bllokuara. Problem është edhe mosinformimi i qytetarëve, të cilët nuk janë të vetëdijshëm dhe të arsimuar sa duhet për pasojat e mosfunksionimit të këtyre segmenteve në rast zjarri. Hapi tjetër është që nxënësit e shkollave të mesme të bëjnë anketa rreth mbrojtjes parësore nga zjarri me prindërit, fqinjët,

kryetarin e këshillit shtëpiak në godinën ku ata jetojnë. Duke perceptuar situatat në mjedisin e tyre të afërt, ata do të transferojnë njohuritë e tyre të marra në këtë temë.

Aksioni i inkurajoi qytetarët në Komunën e Karposhit, institucionet kompetente dhe Qytetin e Shkupit që të mobilizohen për sigurimin e pajisjeve elementare kundër zjarrit nëpër objekte dhe edukimin për shfrytëzimin e tyre.

“Për mendimin tonë tashmë është vendosur modeli për një realizim të mirë të projektit. Ajo që na gëzon më së shumti është se pranohet me kënaqësi nga studentët që ua përcjellin njohuritë pedagogëve, pastaj vazhdon me studentët që përvojat e tyre ua përcjellin prindërve dhe fqinjëve, në mënyrë që në fund të arrihet qëllimi i vërtetë i duke bërë një godinë të mbrojtur nga zjarri dhe qytetarët të përgatitur për të qenë të vetëdijshëm dhe të gatshëm për të reaguar në rast zjarri fillestar”, shton shoqata.

Edukimi i fëmijëve – çelësi i dashurisë për mjedisin rural dhe prodhimin e ushqimit

Ditën ndërkombëtare të fëmijëve, 1 Qershorin, Koalicioni Rural e festoi me 25 nxënës të klasës së parë të shkollës fillore Kuzman Josifovski-Pitu nga Kërçova, me të cilët biseduan për ushqimin dhe mjedisin e shëndetshëm dhe për bukuritë që na ofrojnë zonat rurale.

Çdo dekadë vëllimi i prodhimit bujqësor zvogëlohet me 6%, që do të thotë se sasia e ushqimit të prodhuar është në rënie.

“Ndoshta tani po shikojmë një gjeneratë të ardhshme të të rinjve që do t’i përkushtohen zhvillimit rural dhe prodhimit të ushqimit dhe do të jenë liderë në ndërtimin e bizneseve të qëndrueshme dhe lidhjeve me komunitetin lokal”, thotë Liliana Jonoski nga Koalicioni Rural.

Punëtorja “Fshati na jep ushqim të shëndetshëm të gjithë neve” përmes lojës i nxitë fëmijët të mendojnë për jetën në mjedise rurale, kafshët shtëpiake dhe traditën. “Në këtë mënyrë që të vegjël do të njoftohemi me mundësitë të cilat i ofron fshati dhe do të fuqizohet ndërgjegjja e tyre se pikërtishtë atje prodhohet ushqim i shëndetshëm dhe cilësor për të gjithë ne”, shton Jonoski.

Që gëzimi të ishte edhe më i madh, Koalicioni Rural u dhuroi atyre produkte të punuara me dorë, të ofruara nga gratë e Stenda jonë. Fëmijët patën mundësinë të provojnë produkte natyrale, reçel dhe biskota dhe kështu të ndjejnë shijen e fshatit.

Ky është një fillim i ri në përmirësimin e mundësive për më të rinjtë dhe një nga këto mundësi është zhvillimi i zonave rurale dhe investimet në natyrë dhe prodhim ushqimor, të cilat për shkak të ndryshimeve klimatike, fatkeqësisht do t’i kemi më pak në vitet në vijim. Koalicioni Rural thekson se çdo dekadë vëllimi i prodhimit bujqësor ulet me 6%, që do të thotë se për çdo 10 vjet kemi sasi më të vogla ushqimore.

Përmes edukimit të fëmijëve për mundësitë në zonat rurale, ndërgjegjësimi për prodhimin e ushqimit të shëndetshëm dhe cilësor do të forcohet për të gjithë ne.

Vendimi për shpalljen e Ditës ndërkombëtare të fëmijëve u mor nga UNICEF në vitin 1925 në Konferencën Botërore për Mirëqenien e Fëmijëve të mbajtur në Gjenevë të Zvicrës.

Organizatat qytetare si ofrues të shërbimeve për mbrojtje sociale dhe shëndetësore

Më 6 prill 2022, Këshilli për bashkëpunim ndërmjet qeverisë dhe shoqërisë civile e mbajti seancën tematike kushtuar ofrimit të mbrojtjes sociale dhe shëndetësore në nivel kombëtar dhe lokal nga organizatat e shoqërisë civile. Në seancë, përveç anëtarëve të Këshillit, morën pjesë edhe përfaqësues të organizatave civile aktive në këtë fushë. Seanca u inicua si rezultat i hartëzimit të kësaj çështjeje në Strategjinë aktuale për bashkëpunim dhe zhvillim të shoqërisë civile dhe ndryshimet në Ligjin e ri për mbrojtje sociale.

Në vitin 2021, 10,661 persona nga popullatat kryesore janë përfshirë zyrtarisht nga paketa bazë e parandalimit.

Jasminka Frishçiq, drejtoreshë ekzekutive e Shoqatës për emancipim, solidaritet dhe barazi të grave ESE foli për studimin “Mbrojtja sociale në Maqedoni: rregullativa dhe praktika” të Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale (MPPS). Në të, për periudhën nga viti 2015 deri në vitin 2017, janë konstatuar disa konstatime: një pjesë e parëndësishme e buxhetit të MPPS-së është ndarë për shoqatat për mbrojtje sociale, shpërndarja është e pabarabartë, dhe shumica e mjeteve janë ndarë për një shoqatë, ndërsa nuk ka kriteret të qarta për sasinë e fondeve që ndahen, financimi vjetor i shoqatave krijon pasiguri për ofruesin për shkak të pasigurisë për vazhdimin e financimit, etj. Ajo theksoi se pas miratimit të Ligjit për mbrojtjen sociale në vitin 2019, janë licencuar 43 ofrues të shërbimeve sociale. Organizatat civile që ofrojnë kujdes shëndetësor në nivel kombëtar financohen nga buxheti i Ministrisë së Shëndetësisë në dy baza: shërbime kontraktuale dhe transfertat tek organizatat civile.

Lidhur me ofrimin e mbrojtjes sociale dhe shëndetësore në nivel lokal, planifikimi i aktiviteteve të mbrojtjes sociale, përfshirja e organizatave të shoqërisë civile si ofrues të mbrojtjes sociale dhe realizimi i mbështetjes së planifikuar janë kyçe. Prandaj, me iniciativën e HOPS-it u përgatit një analizë për OQ si ofrues të kujdesit social dhe shëndetësor në nivel lokal “Organizatrat qytetare në sigurimin e mbrojtjes sociale dhe shëndetësore në nivel lokal”. Gjetjet tregojnë se vetëm 2 komuna kanë përgatitur dhe miratuar një plan social shumëvjeçar, vetëm 3 nga 16 komuna nuk kanë planifikuar të përfshijnë OQ si realizues të disa aktiviteteve në fushën e mbrojtjes sociale, si dhe mbështetjen e planifikuar për OQ në nivel lokal nuk realizohet. Në fund ai theksoi se fakti që mbrojtja sociale

nganjëherë konsiderohen shërbime joreale për individët dhe grupet e caktuara të cënueshme që nuk janë shoqata, si dhe fakti që fondet që ndahen jo gjithmonë ndahen dhe shpenzohen për qëllimin e duhur është shqetësuese.

Andrej Senih nga shoqata “Së bashku më të fortë” fokusoi gjithçka në Programin për mbrojtjen e popullatës nga infeksioni HIV, duke theksuar se, sipas tij, ai paraqet një shembull unik të ofrimit të shërbimeve nga organizatat e shoqërisë civile. Në vitin 2021, 10,661 persona nga popullatat kryesore janë të mbuluar zyrtarisht me paketën bazë të parandalimit. Gjithashtu, 557 persona që trajtohen për varësinë nga droga me shërbime të mbështetjes psiko-sociale, 130 persona me HIV me shërbime të mbështetjes psiko-sociale dhe të bashkëmoshatarëve dhe 1271 persona me shërbime të shëndetit social dhe riprodhues janë të mbuluar. Sipas tij, falë këtyre shërbimeve është arritur dhe mbajtur kontrolli i epidemisë së HIV-it tek dy popullata shumë të rëndësishme: personat që injektojnë drogë dhe punëtorët seksual.

Sofia Spasovska nga Ministria e Punës dhe Politikës Sociale foli për pjesën praktike të funksionimit të sistemit. Ajo theksoi se sistemi i mbrojtjes sociale po ndryshon vazhdimisht, që do të thotë se sistemi i përcjell nevojat e qytetarëve dhe nevojat e tyre specifike sociale, dhe përfshirja e OQ, MPPS e kishte paraparë në vitin 2004.

Nikica Kusinikova theksoi se hapja e kësaj teme është shumë domethënëse dhe sugjeroi që në kuadër të Grupit punues për reformën e sistemit të financimit shtetëror të formohet një nëngrup i cili do të diskutojë për këtë çështje dhe do të dalë me rekomandime për përmirësimin e sistemit.

Bravo për të gjithë ata që dhurojnë!

Më 9 qershor 2022, Konekt organizoi rrethin e donatorëve në tarracën verore të EVN-së. Nën moton “Bashkohuni, planifikoni, dhuroni!”, mbi 70 qytetarë të inkurajuar nga kompanitë së bashku dhuruan për tri organizata qytetare një shumë prej 424.528 denarë për iniciativa që promovojnë mirëqenien afatgjatë të qytetarëve dhe komuniteteve.

“Problemet na mësojnë për forcën e lidhjes sonë. Dhurimi për organizatat civile që ndërtojnë ndryshime afatgjata është një investim i vërtetë në zhvillim”, tha Nikica Kusinikova.

Ngjarja tregoi se kur donacionet më të vogla bashkohen, filantropia bëhet një mjet i fuqishëm për të zgjidhur vërtet problemet në shoqëri. Konekt falënderon të gjithë qytetarët dhe kompanitë që janë pjesë e rrethit të donatorëve. Mbështetja po rritet çdo ditë dhe të gjithë të interesuarit mund të dhurojnë.

“Në këto dy vite kemi jetuar në një pandemi, jemi dëshmitarë të konflikteve në mbarë botën dhe po përballemi me një krizë ekonomike. Problemet na mësojnë për forcën e lidhjes sonë. Kjo është një kohë e kultivimit të filantropisë, solidaritetit, rinovimit, energjisë së re dhe investimit në zgjidhje. Dhurimi për organizatat qytetare që ndërtojnë ndryshime afatgjata është një investim i vërtetë në zhvillim”, tha Nikica Kusinikova, drejtore ekzekutive e Konekt.

Në manifestim morën pjesë edhe kompanitë EVN, Farmahem, Sparkasse Bank dhe Sava shoqata pensionale, të cilat bujarisht inkurajuan qytetarët të dhuronin duke dyfishuar një pjesë të shumës.

Në këtë event u bënë donacione për tre organizata të zgjedhura të besuara që merituan mbështetjen e anëtarëve të rrethit të donatorëve, përkatësisht:

“Mulliri me erë kolektiv” për filmin “Alisa” i cili do të realizohet nga një grup fëmijësh me dhe pa aftësi të kufizuara. Nëpërmjet procesit, fëmijët me aftësi të kufizuara bëhen yjet kryesorë dhe audienca e tyre nuk e drejton gishtin, por duartroket me të madhe;

“Rrjeti kombëtar kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje - Zëri kundër dhunës” për një fond që ndihmon dhe strehon gratë që ballafaqohen me dhunën në situata emergjente dhe do të mbulojë shërbimet mjekësore dhe ligjore, ushqimin, strehimin, edukimin për fëmijët e tyre, etj.;

“Qendra për aktivizëm rinor Krik” për një kamp veror ku do të shoqërohen bashkëmoshatarët me dhe pa aftësi të kufizuara. Ata do të mësojnë dhe përjetojnë më së miri nga njëri-tjetri se diversiteti është një avantazh.

Në periudhën e ardhshme, Konekt do të nënshkruajë një marrëveshje donacioni me organizatat dhe do të monitorojë punën e tyre, si dhe do të mbajë komunikim të rregullt me donatorët dhe do t'i informojë ata për realizimin dhe arritjet e donacionit të tyre. Të gjithë qytetarët dhe kompanitë e interesuara mund të hyjnë në rrethin e donatorëve dhe të kërkojnë këshilla direkt nga Konekt në 02/3224 198 ose në konekt@konekt.org.mk se ku të investojnë me mençuri donacionin e tyre.

Eventi mbahet për herë të tretë dhe po krijon filantropi në veprim. Ky edicion i rrethit organizohet në kuadër të projektit të USAID-it “Partneritete për donacione” të implementuar nga Konekt. Plani vjetor i punës i Konekt mbështetet nga Civica mobilitas.

Shoqëria civile në Ballkanin Perëndimor dhe Turqi është më e rëndësishme se kurrë për procesin e integrimit në BE

Në emër të Komisionit Evropian, Drejtorisë së përgjithshme për fqinjësinë dhe negociatat e zgjerimit (DG NEAR), projekti i BE-së TAKSO 3 organizoi një Forum të shoqërisë civile të BE-së dhe Ballkanit Perëndimor dhe Turqisë më 8 dhe 9 qershor 2022 në Shkup. Kjo është hera e parë që organizohet Forumi që nga fillimi i pandemisë së shkaktuar nga Kovid-19.

“Një shoqëri civile e fortë dhe e zhvilluar në asnjë mënyrë nuk duhet të perceptohet si kërcënim për asnjë qeveri, por duhet pranuar si një vlerë e shtuar për zhvillimin e proceseve demokratike në vend”, Bojan Mariçiq, zëvendëskryeministër për çështjet evropiane.

Përfaqësues të rangut të lartë të Komisionit Evropian, Delegacionit të BE-së, qeverive dhe përfaqësues të ndryshëm të organizatave të shoqërisë civile morën pjesë në Forum, 120 drejtpërdrejt dhe 100 e ndoqën atë online. Në dritën e zhvillimeve më të fundit dramatike në Evropë, pandemisë së shkaktuar nga Kovid-19 dhe agresionit ushtarak të Rusisë kundër Ukrainës, Forumi ofroi një mundësi për të kuptuar më mirë sfidat dhe mundësitë në rajon dhe rolin e shoqërisë civile në ndihmë dhe reagim.

Objekti kryesor i Forumit ishte publikimi Udhëzime të BE për mbështetje të shoqërisë civile në rajonin e zgjerimit (2021-2027) dhe Aneksi B – shënimet shpjeguese të Udhëzimeve. Këto Udhëzime përcaktojnë objektivat e mbështetjes së BE-së për shoqërinë civile, ofrojnë një mjet për qeveritë për të përmirësuar bashkëpunimin me shoqërinë civile dhe ndihmojnë në matjen e progresit drejt përmbushjes së kushteve për integrimin në BE. Në periudhën 2014-2020, përmes Programit për shoqërinë civile dhe media, BE-ja ka siguruar rreth 330 milionë euro për mbështetjen e shoqërisë civile, ndërsa shuma e planifikuar për periudhën 2021-2023 është 218 milionë euro. Udhëzimet do të ndihmojnë për të vlerësuar ndikimin e kësaj mbështetjeje të BE-së.

Mihaela Maturela (Ms Michela Matuella), ushtrues detyre Drejtoreshë e Drejtorisë së Ballkanit Perëndimor në DG NEAR tha: “Ballkani Perëndimor mbetet një prioritet për BE-në dhe BE-ja mbetet plotësisht e angazhuar në avancimin e procesit të anëtarësimit në BE. Në këtë kuadër, organizatat e shoqërisë civile janë partnerë kryesorë. Të gjithë aktorët e përfshirë duhet të punojnë me një vizion të përbashkët se si mund të optimizohet roli i shoqërisë civile. Pikërisht këtu hyjnë në fuqi “Udhëzimet e BE-së për mbështetjen e shoqërisë civile në rajonin e zgjerimit 2021-2027”. Një fokus i veçantë duhet t’i kushtohet angazhimit të brezit të ri në punë, për t’i mundësuar ata ta bëjnë rajonin një vend tërheqës për të jetuar, për të bërë biznes dhe për të realizuar ambiciet e tyre.”

Holger Schroeder (Holger Schroeder), Shef i Departamentit për programet rajonale për Ballkanin Perëndimor, plani i investimeve ekonomike në DG NEAR deklaroi: “Rajoni i zgjerimit dhe procesi i integrimit në BE kanë nevojë për një shoqëri civile të fortë dhe energjike që kontribuon në reformat e nevojshme, ndihmon në përfshirjen e qytetarët dhe mbështetjen e ekonomisë, transformimit social dhe politik të rajonit”.

Bojan Mariçiq, zëvendëskryeministër i ngarkuar për integritet evropian në Qeverinë e RMV tha: “Një shoqëri civile e fortë dhe e zhvilluar në asnjë mënyrë nuk duhet të perceptohet si kërcënim për asnjë qeveri, por duhet pranuar si një vlerë e shtuar për zhvillimin e proceseve demokratike në vend. Udhëzimet e rishikuara të BE-së për mbështetjen e shoqërisë civile në rajonin e zgjerimit 2021-2027 ofrojnë një bazë solide për mënyrën sesi ne të gjithë, qeveria dhe institucionet publike, mund të forcojmë më tej partneritetin tonë dhe të krijojmë një dialog të strukturuar për të punuar në interes të qytetarëve.”

Si përfundim, roli i shoqërisë civile është më i rëndësishëm se kurrë. Shoqëria civile nga rajoni i zgjerimit është e nevojshme për të monitoruar ndikimin, për të zvogëluar dezinformimin, për të përcaktuar interesat e komuniteteve të marginalizuara dhe për të mbajtur fokusin në sfidat afatgjata.

“Megjashi” e trasoi dhe ecën nëpër rrugën e lëvizjes botërore të fëmijëve tashmë 30 vjet

Ambasada e parë e fëmijëve në botë “Megjashi” festoi në prill të këtij viti 30-vjetorin. Tre dekada luftë aktive për të zhvilluar dhe forcuar ndërgjegjësimin qytetar për të drejtat e fëmijëve. “Megjaşi” e theu heshtjen për vuajtjet e fëmijëve, veçanërisht për abuzimin fizik, seksual dhe ekonomik të fëmijëve, duke zbuluar para publikut më shumë raste abuzimi dhe duke u angazhuar drejtpërdrejt në vendosjen e mekanizmave më efektive për mbrojtjen e fëmijëve”, thotë autori i Monografisë botuar për nder të përvjetorit.

Në “Megjashi” janë veçanërisht krenar se në SOS telefonin për fëmijë dhe të rinj, i cili është vendosur në vitin 1993 janë regjistruar 20,000 thirrje

Jubiletë janë një kohë për të kujtuar fillimet. “Kushtet kur filluam të ndihmonim dhe mbështesim fëmijët e prekur nga lufta në ish-Jugosllavi ishin të tensionuara”, kujtojnë Gordana Pirkovska Zmijanac dhe Dragi Zmijanac. Të dy kishin një dëshirë të madhe për të shpëtuar dhe ndihmuar sa më shumë refugjatë që vinin nga toka dhe nga ajri. Si vullnetarë, pa ndonjë përvojë të ngjashme, ata ndihmuar gjatë gjithë kohës dhe, së bashku me dhjetëra vullnetarë të tjerë, i vendosën në strehimore dhe kampe rreth Shkupit, siguruan ushqim dhe produkte higjienike nga donatorë të ndryshëm nga vendi dhe jashtë vendit, ilaçe, fonde për edukimin e fëmijëve, kanë ndihmuar me gjithçka që mundën.

Më 12 prill 1992, Gordana dhe Dragi kujtojnë se shkuan në MTV për të bërë një apel për solidaritet, për ndihmë dhe kujdes për fëmijët e prekur nga lufta. Me zemër të rënduar, redaktori i lajmeve e lejoi Gordanën “të thoshte gjithçka që kishte për të thënë në 30 sekonda”. Apeli ka mbërritur te qytetarët maqedonas dhe telefoni nuk ka pushuar së rëni, njerëzit kanë dashur të kujdesen për fëmijët nga Bosnja dhe Hercegovina në shtëpitë e tyre, kujtojnë ata. Ishte solidaritet dhe humanizëm i vërtetë në veprim, ishte edhe fillimi i “Megjashit”, më pas si nismë qytetare joformale.

Pas reagimeve të para humanitare ndaj krizës, “Megjashi” e zgjeron punën e tij për mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve. Ata janë veçanërisht krenarë për linjën e tyre telefonike SOS për fëmijë dhe të rinj e cila është krijuar në vitin 1993

dhe e cila ka regjistruar më shumë se 20,000 thirrje.

Punëtoritë e fëmijëve kanë qenë prej kohësh një vend ku fëmijët me prejardhje të ndryshme zhvillonin kreativitetin dhe imagjinatën e tyre. Më shumë se 2,000 fëmijë morën pjesë në punëtoritë falas për fëmijë, më shumë se 500 fëmijë u përfshinë në kampet verore dhe rreth

8,500 fëmijë iu bashkuan “Megjashit”.

Ekipi i “Megjashi” punon me shumë përkushtim në çështjet e trafikimit të fëmijëve, abuzimit seksual, fëmijëve pa dokumente, fëmijëve të rrugës, edukimit për paqen etj. “Megjashi” është një shkollë për shumë të rinj që e nisën karrierën si vullnetarë në Ambasadë. Më shumë se 1,300 vullnetarë kaluan nëpër aktivitete.

Sot, “Megjashi” është një nga organizatat që qytetarët e

njohin më së shumti, por edhe një organizatë partnere e përkushtuar e organizatave dhe nismave të shumta qytetare, rrjeteve, institucioneve publike, mediave dhe kompanive nga vendi dhe jashtë. Nuk ishte e lehtë të gjurmohej rruga e lëvizjes së re botërore të fëmijëve në Maqedoni, por “Megjashi” ia doli!

Më shumë se 2,000 fëmijë i kanë vizituar punëtoritë pa pagesë për fëmijë, më shumë se 500 fëmijë janë përfshirë në kampet verore

E para dhe femër: 10 vjet të zgjuar!

Dhjetë vjet jubilar “E para dhe femër” (PPZH), festival i kulturës dhe veprimit feminist, i cili përkujton këmbënguljen e lëvizjes feministe dhe afirmon vizionin e saj feminist për lirinë dhe fuqinë transformuese për ata që janë në margjina. Slogani i sivjetshëm “Krenar të zgjuar” përveç që pasqyron veprimin e vazhdueshëm në kulturë dhe aktivizëm, ndërton edhe një paralele me lëvizjen feministe dhe të gruas në këto hapësira në vitet e kaluara. Përvjetori është gjithashtu një dekadë bashkëpunimesh dhe rrjetesh të reja.

“E para dhe femër” është një thirrje për beteja të reja, mënyra të reja rezistence dhe luftë kundër normave, praktikave patriarkale dhe një botëkuptimi të ngushtë – shpesh i justifikuar si “rendi natyror i gjërave”.

Kjo është praktika dhe kuptimi thelbësor i festivalit për “E para dhe femër”, sepse vetëm kështu punojmë së bashku për të ndërtuar komunitete që lëvizin, thonë nga Tiiiit! Inc., dhe shtojnë: “Aq sa është një festë e një retrospektive në të kaluarën, është gjithashtu një thirrje për beteja të reja, mënyra të reja për t’i rezistuar dhe luftuar normave, praktikave dhe botëkuptimeve të ngushta patriarkale - shpesh të justifikuara si “rendi i gjërave të natyrshme”.

Kremtimi i edicionit të përvjetorit është i ndarë në dy pjesë: një zgjim pranveror me një program të pasur fjalimi dhe në vjeshtë do të ofrojnë një program vizual për sytë e zgjuar të të gjithëve. Fokusi i pjesës së parë të festivalit ishte humori dhe satira. Nga Tiiiit! Inc. shpjegojnë se diskutimi për humorin brenda luftës feministe nuk është asgjë e re. Përkundrazi, për fuqinë e pamohueshme subversive të

Fokusi i edicionit jubilar të festivalit “E para dhe femër” është fuqia subversive e humorit, veçanërisht duke pasur parasysh përjashtimin tradicional të zërave të grave nga fusha e humorit dhe talljen e shpeshtë të përvojave “tipike femërore”.

komedisë feministe flitet prej vitesh. Përveç koncepteve dhe modeleve klasike të komedisë, rrjetet sociale, veçanërisht TikTok, po reklamojnë mënyra të reja dhe të freskëta për të tallur murtajen mizogjene në hapësirën kibernetike. Prandaj, nevoja për ta shtrirë këtë debat në këtë lloj kritike feministe duket si një hap tjetër logjik në historinë e “E para dhe femër”. Në kuadër të programit të festivalit këtë vit u zhvillua gala eventi PitchPritch – All Stars me temë “Shaka” dhe stand-up-i i parë feminist. “Ne u përpoqëm që programi i këtij viti të pasqyronte përkushtimin për të pushtuar këtë “klub burrash” dhe për të rishqyrtuar funksionin e humorit në kornizat sociale, nga këndvështrimi i të tallurave”, shtojnë nga shoqata. Si rezultat i rregullave të tilla të lojës, tregimtarët iu referuan hehenzave të konsumuara dhe të ngathëta me paterica, duke mbajtur me lakmi vendin e tyre mes publikut dhe duke ëndërruar me sy për një kthim në të kaluarën e lavdishme kur “askush nuk ofendohej nga shakatë”.

Lëvizja feministe vazhdon në vitet në vijim, dhe në vjeshtë vijon pjesa e dytë, vizuale e “E para dhe femër”: 10 vjet të zgjuar!

LAJM
CIVIKA
MOBILITAS

Solidaritët dhe bashkëpunim më i madh në sektor për të nxitur ndryshimin - apel nga takimi vjetor i rrjetëzimit të Civica mobilitas

“Së bashku me forcat e bashkuara, është mënyra më e mirë për të nxitur ndryshimin. Duhet të diskutojmë, të negociojmë dhe kjo kërkon shumë kohë. Por ne duhet ta bëjmë atë në emër të sektorit civil”, tha Veronik Ullman, ambasadorja e Zvicrës në Maqedoninë e Veriut, në fjalimin e saj në takimin e rrjetëzimit të Civica mobilitas. Ajo i inkurajoi 115 të pranishmit, përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile të rrjetëzohen, të bëjnë programe dhe strategji të përbashkëta për t’iu qasur çështjeve të rëndësishme për sektorin. Ambasadorja Ullman kërkoi nga organizatat e shoqërisë civile që analizat e bëra t’i shndërrojnë në veprime. “Konkurrenca është e mirë, por kur fjala është për një qëllim më të lartë, ne duhet të bashkojmë forcat”, shtoi ajo.

Ky ishte pikërisht qëllimi i Takimit për rrjetëzim që u zhvillua nga data 4 deri më 6 maj 2022 në Ohër, ku morën pjesë 83 organizata, grantmarrëse aktuale dhe të mëparshme të Civica mobilitas. Nëpërmjet punës në grupe, sesioneve plenare dhe debateve, pjesëmarrësit diskutuan për sfidat dhe nevojat e përditshme me të cilat përballen, të cilat kanë të bëjnë me mjedisin për veprimin e tyre të përbashkët, bashkëpunimin, angazhimin, financat etj.

Liliana Jonoski nga Koalicioni Rural foli për zhvillimin rajonal dhe lokal në vendin tonë. “Vetëm shteti nuk investon sa duhet në zhvillimin lokal dhe rajonal, ndaj kjo reflektohet në të gjitha fushat. Ne duhet të transferojmë njohuritë dhe aftësitë në nivel lokal. Duhet të forcojmë bashkëpunimin jo vetëm mes nesh, por edhe mes nesh dhe komunjave. Këtu mund të kërkojmë rrugëdalje për institucionalizimin. Na mungon dukshmëria”, thotë Jonoski. Vllado Karaev nga Shoqata e qytetarëve “Rubikon” iu referua konstituentëve të organizatës së tyre, fëmijëve dhe të rinjve, në radhë të parë pjesëtarëve të kategorive të cënueshme si dhe institucioneve kompetente. “Në fushën në të cilën ne punojmë parandalimi është një gjë e rëndësishme, duhet të shohim aktorët dhe të nxjerrim problemet në sipërfaqe. Meqenëse institucionet nuk reagojnë, vendosëm t’i marrim si partnerë”, shton Karaev. Për grupet e marginalizuara në shoqëri folën edhe Bojan Pavlovski nga Bashkë më të fuqishëm, Daliborka Zlateva nga Shoqata e personave me paralizë cerebrale dhe me aftësi të tjera të kufizuara nga Velesi, Zvonko Shavreski nga Polio Plus, të cilët u pajtuan që mbrojtja sociale duhet të zbresë në nivel lokal - kontakti i drejtpërdrejtë dhe komunikimi me njerëzit jep rezultate, por pyetja mbetet, a është fakti që organizatat e shoqërisë civile po e plotësojnë boshllëkun e shkaktuar nga mungesa e angazhimit të institucioneve, duke mbështetur në fakt shtetin? Të pranishmit u pajtuan që organizatat e shoqërisë civile të jenë të zëshme dhe të pranishme në publik, që të ketë më shumë evente për komunikim me përfaqësues

nga institucionet, për edukimin e qytetarëve, por edhe të njerëzve të sektorit për efikasitet më të madh.

Në këtë aktivitet u prezantuan edhe rezultatet e anketës “Vlerësimi i përdoruesve” dhe “Indeksi i organizatave qytetare”. “Rezultatet tregojnë se perceptimet e jashtme janë më të mira se ato të brendshme. Ndoshta në autokritikën tonë ndikon edhe fakti që jemi më kritikë”, theksoi Aleksandar Krzhalovski, Lider kombëtar i Civica mobilitas dhe drejtor i MCMS. Sipas tij, rezultatet tregojnë se duhet të dalim nga rrethet tona dhe t’u përkushtohemi kërkesave prioritare të qytetarëve.

Pjesëmarrësit e takimit theksuan edhe sfidën për qëndrueshmërinë e organizatave të shoqërisë civile, duke theksuar shoqatat lokale që janë shumë më të vështira për t’u mbështetur ose shpeshherë jo konkurruese në disa nga thirrjet. “Ne po përpiqemi të gjejmë mënyra për të vazhduar të ofrojmë shërbimet tona. Organizatat e vogla kanë nevojë për grante institucionale - t’i mbështesim për 2-3 vjet, pastaj të shohim se si do të zhvillohen”, sugjeroi Hristina Zdraveska nga Shoqata STACIONI P.E.T. nga Prilepi. Simon Forrester, ekspert ndërkombëtar i programit, në sesionin për qëndrueshmërinë e organizatave, iu referua modeleve të ndryshme të aplikuara në vende të tjera. Nëpërmjet shembujve konkretë, diskutimi u fokusua në disa mënyra alternative financimi.

Në komentet e tyre gjatë takimit, pjesëmarrësit theksuan mbështetjen institucionale që u mundësoi të bënin lëvizje vërtet të mira në organizatë. Për disa prej tyre, Civica mobilitas u mundësoi të mësonin shumë gjëra të reja, përveç kënaqësisë së punës për idenë që e kishin konceptuar. Për organizatat e vogla, edukimi i ofruar nga programi ishte i një rëndësie të jashtëzakonshme. Këto janë disa nga përvojat e përbashkëta të mbështetjes nga Civica mobilitas.

Takimi u përdor për të konkretizuar propozimet për fazën tjetër, përfundimtare të këtij programi më të madh për mbështetjen e shoqërisë civile në Maqedoninë e Veriut.

QYTETARËT PËR NDRYSHIME

Kryeredaktor: Gonçe Jakovleska

Redaktor: Kristina Vesikj

Adresa e Botuesit: Rr. Nikolla Parapunov nr. 41a, f.p 55, 10160 Shkup

Tel: ++ 389 (0)2 3065 381

e-mail: helpdesk@civicamobilitas.mk

„Qytetarët për ndryshim“ e boton programi Civica Mobilitas i mbështetur financiarisht nga Agjencioni Zviceran për Zhvillim dhe Bashkëpunim (SDC), implementuar nga NIRAS nga Danimarka, Qendra Maqedonase për Bashkëpunim Ndërkombëtar (MCMS) dhe FCG nga Suedia.

Artikujt e botuar në këtë revistë shprehin pikëpamjet e autorëve dhe/ose organizatave që kontribuojnë në revistë, por jo ato të Ambasadës Zvicerane/Agjencisë Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim ose ato të organizatave implementuese: NIRAS, MCMS ose FCG.

www.civicamobilitas.mk